

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Koko valtionhallinto

Yleiset huomiot esityksestä

Syyttäjälaitos katsoo, että mietintö on hyvä kokonaisuus, ja pitää kannatettavana sitä, että Suomi on osaltaan toteuttamassa sitä, mitä Euroopan Neuvosto ja OECD ovat suositelleet jo useamman vuoden ajan ts. että avoimuusrekisterin käyttöön ottamisella osaltaan vaikutettaisiin julkisen päätöksenteon avoimuuteen ja vaikutteista vapaaseen päätöksenteon varmistamiseen.

Mietinnössä esitetyn mukaan rekisteriin ilmoittautuminen olisi esityksen mukaan pakollista niille, joita sääntely koskee. Tämä on hyvä lähtökohta. Tällä hetkellä tarkoitus on kohdentaa rekisteröitymisvelvollisuus kaikkeen valtion hallintoon kohdistuvaan vaikuttamiseen, mikä on myös kannatettavaa. Syyttäjälaitos kuitenkin katsoo, että rekisteröitymisvelvoite olisi syytä ulottaa mahdollisimman pian myös kuntien viranomaisiin ja luottamushenkilöihin kohdistuvaan vaikuttamiseen.

Mietinnössä esitetyn mukaan rekisteröityminen koskisi vain lobbaamista tekeviä, ei lobbaamisen kohdetta kuten virkamiehiä, kansanedustajia, heidän avustajiaan jne. Mietinnön sivulla 60 puhutaan tapaamispäiväkirjasta, joka on esim. joillakin kansanedustajilla käytössä. Tämä on suositeltava ja avoimutta edistävä tapa. Samalla sen käyttö lisää läpinäkyvyyttä lobbaajan ja lobbauksen kohteen väliseen toimintaan.

Mietinnössä esitetyissä säännösehdoituksissa on määritelty, mitä lobbaamisella tai vaikuttamisella laissa tarkoitetaan. Tarkoitus on myös antaa ohjeet/suositukset hyvän tavan mukaisesta lobbaamisesta/vaikuttamisesta. Tämäkin on hyvä tavoite. Syyttäjälaitos katsoo, että jatkovalmistelussa olisi hyvä pohtia, jääkö ”satunnainen ja vähäinen vaikuttaminen” turhaan ilmoittamisen ulkopuolelle, jos yhteydenottoja on kuitenkin säännöllisesti muutamia vuodessa. Tämä ”satunnainen tai vähäinen vaikuttaminen” saattaa muutenkin olla osa-alue, jossa syntyy tulkintaongelmia siitä, tulisiko rekisteröityminen tehdä.

Mietinnössä esitetyissä säännösehdoituksissa ei esitetä mitään sanktiota sille, jos rekisteröitymisvelvoite laiminlyödään tai annetaan vääriä tietoja. Syyttäjälaitos katsoo, että jatkovalmistelussa olisi syytä harkita sitä, että rekisterinpitäjällä ja valvojalla olisi jokin keino puuttua velvoitteiden tahalliseen laiminlyöntiin.

Toiviainen Raija
Syyttäjälaitos

Andersin Mari
Syyttäjälaitos